

Kunstmatige bevruchting en mensvisie

Marc Christiaens*

SD 1. 2

Een beroep op ieders autonome gewetensovertuiging is geen voldoende grond om uiteenlopende gedragspatronen, die consequenties hebben voor de vrije autonomie van derden, stilzwijgend naast elkaar te laten functioneren. De eisen van de sociale rechtvaardigheid maken een ethische discussie onontbeerlijk. Verschil van opvatting is doorgaans terug te voeren tot een verschillende visie op de mens en op zijn intermenselijke verantwoordelijkheid. Een confrontatie van zienswijzen kan slechts vruchtbaar zijn indien de filosofisch-ethische vooronderstellingen ervan geëxpliciteerd worden. Deze bijdrage tracht de antropologische onderbouw van een KID-visie (KID = Kunstmatige Inseminatie met Donorsperma) te verwoorden: Wat is ouderschap? Wat is infertiliteit? Onder welke voorwaarden kan KID heilzaam zijn én voor het paar én voor het komende kind?

KID, een voorbeeld van sociaal-ethische problematiek

Behalve wanneer het gaat om zuiver medisch-biologische aspecten heeft het denken en spreken over KID-hulpverlening steeds een ethische kleur. Sommigen ontkennen dat deze confrontatie met de ethiek onontkoombaar is. Zij verdedigen de stelling dat een hulpverlener zich niet mag inlaten met het al dan niet ethisch verantwoord zijn van een inseminatieverzoek. Dit zou een aangelegenheid zijn die uitsluitend de cliënt(en) aangaat. Zij bepleiten de 'instrumentele' functie van professionele hulp: beschikbaar stellen van (medische) deskundigheid in de vorm van objectieve informatie en – bij een positieve cliëntenbeslissing – van technisch verantwoorde KID-uitvoering. Aan dit afwijzen van elke verantwoordelijkheid voor de inhoud van de besluitvorming ligt echter reeds een ethische keuze ten grondslag, namelijk het antwoord op de vraag: 'Ben ik (in deze) mijns broeders hoeder?'

* Wetenschappelijk Hoofdmedewerker aan de afdeling 'Ethiek i.v.m. de Geneeskunde', KU Nijmegen, Verlengde Groenestraat 75, 6525 EJ Nijmegen.

Anderen zijn van oordeel dat de hulpverlener wél een specifieke verantwoordelijkheid heeft voor het doel van zijn deskundige inbreng. Op grond hiervan menen bepaalde ziekenhuizen en een niet te negeren aantal (para)medici alle medewerking aan KID te moeten weigeren omdat zij deze praktijk wezenlijk immoreel achten: deze wijze van kinderen verwekken verbreekt immers de onaantastbare eenheid van het huwelijk. Een meerderheid echter vindt dat het vervullen van een kinderwens met donorsperma niet a priori als onethisch gebrandmerkt kan worden. De situationele context is voor hen een centraal gegeven van de morele beoordeling.

De opvattingen divergeren opnieuw bij de vraag in welke omstandigheden KID wel of niet geoorloofd is. Een aantal wil eventuele medewerking slechts in overweging nemen wanneer het verzoek afkomstig is van een stabiel (echt)paar. Anderen keuren een dergelijke 'discriminatie' af: een ongehuwde vrouw of een lesbisch paar heeft net zoveel recht op een kind als ieder man-vrouw-paar. Tenslotte zijn er die geen boodschap hebben aan algemene criteria. Volgens hen schieten alle regels of principes noodzakelijkerwijze tekort: insemineren of niet, moet telkens opnieuw een oorspronkelijke beslissing zijn op grond van een telkens nieuwe afweging van alle in het geding zijnde factoren; elke situatie is uniek.

Dat zovele, uiteenlopende opvattingen stilzwijgend naast elkaar kunnen functioneren, is in onze huidige samenleving een vertrouwd en in brede kring geaccepteerd verschijnsel. Het is zeker niet specifiek voor de KID-problematiek; het geldt immers voor tal van domeinen van het sociale leven. Het is typisch voor culturen, zoals de Westerse, die de individuele vrijheid en de persoonlijke autonomie hoog in het vaandel hebben geschreven.

Toch is dit fenomeen niet vanzelfsprekend. Zeker niet wanneer dit ideeënpluralisme leidt tot een verscheidenheid van gedragspatronen, die consequenties hebben voor de vrijheid en de autonomie van derden. Dan zijn ook de normen van de sociale rechtvaardigheid aan de orde. Een voorbeeld van een dergelijke sociaal-ethische problematiek is de organisatie van de voortplanting. Wanneer deze bijdrage over kunstmatige inseminatie gaat, dan koos ik dit onderwerp als een concrete illustratie van deze bredere sociaal-ethische vraagstelling.

De noodzaak van een geëxpliciteerde mensvisie

Inzake KID staan, op diverse niveaus, uiteenlopende visies tegenover elkaar. Wat de een 'helpen' noemt, is volgens een ander 'immorele manipulatie' waartegen de belangrijkste benadeelde – het eventuele KID-kind – geen enkel verweer heeft. Wie deze laatste opvatting onderschrijft, zou – op grond van een welontwikkeld rechtvaardigheidsgevoel – het moeten opnemen voor de belangen van het benadeelde kind van morgen, dat slachtoffer dreigt te worden van en zich niet

kan te weer stellen tegen de immorele KID-beslissing van vandaag. Wie echter overtuigd is dat kunstmatige inseminatie een ethisch verantwoorde vorm van hulpverlening is of kan zijn, zal zijn optreden – in het belang van de hulpbehoevenden – willen verdedigen wanneer hem ‘immorele praktijken’ worden verweten. Uit deze confrontatie zou een kwalitatieve gedachtenwisseling moeten voortvloeien. Deze zou de impliciete mensvisies aan de oppervlakte kunnen/moeten brengen. De divergentie van meningen begint immers op dit onderliggende niveau. Slechts wanneer doorgestoten wordt naar de kern, kan de discussie vruchtbaar zijn.

Het vreemde is dat dit gesprek niet of nauwelijks van de grond komt. Op een dergelijke ethische discussie drukt een modern taboe. Slechts een minderheid – en dan nog overwegend afkomstig uit dezelfde hoek, nl. die van principiële tegenstanders – expliciteert de antropologische onderbouw van zijn opvatting. ‘Andersdenkenden’ nemen zelden de toegeworpen handschoen op, in naam van ieders vrijheid van gewetensovertuiging. Ten onrechte, dacht ik, omdat het hier gaat om een sociale aangelegenheid waarbij het welzijn van een derde in het geding is.

In deze bijdrage poog ik de antropologische vooronderstellingen, die mijn ethische zienswijze op de KID-hulpverlening funderen, te verwoorden. Hieraan is de hoop verbonden dat zij, die er nog anders tegen aankijken, zich daardoor uitgedaagd voelen om ook hun onderliggende mensvisie voor discussie beschikbaar te stellen.

Ik begin (nog) niet aan het uitschrijven van concrete normen om te vermijden dat de kritiek in de verleiding komt om zich vast te bijten in kwesties als ‘is inseminatie bij (bijv.) een lesbisch paar geoorloofd?’. Hoe belangrijk deze en andere vragen voor de concrete hulpverlening ook zijn, vanuit ethisch oogpunt zijn ze secundair, d.w.z. het antwoord is af te leiden uit een kijk op het goede (samen)leven van mens(en). Dat is de reden waarom ik mij zal beperken tot de vraag of – en zo ja, in welk betekenis kader – kunstmatige inseminatie met zaad van een donor verrijkend kan zijn voor het menselijk (samen)leven. Een mensvisie dient op zich beoordeeld te worden en niet – althans niet allereerst – op basis van daaruit afgeleide concrete normen.

Menswaardigheid en vruchtbaarheid

Als twee mensen seksueel met elkaar omgaan, dan delen zij elkaar iets mee over zichzelf en over wat de ene voor de andere betekent. Seksualiteit is communicatie. Lichaamstaal kan zeer uiteenlopende boodschappen overbrengen, van platvloers egoïsme tot de tederste liefdesuiting. Verschillende gevoelsinhouden kunnen gebruik maken van eenzelfde gebaar. Over het blote feit van een bepaalde

seksuele activiteit kan een ethicus weinig zeggen. Voor een waarde-oordeel is meer inzicht nodig. Eerst moeten deze twee vragen beantwoord zijn:

1. Welke bedoeling ligt ten grondslag aan deze seksuele uitdrukingsvorm? Welke boodschap wordt belichaamd?
 2. Is de gebruikte seksuele taal geschikt om deze boodschap te belichamen?
- Seksualiteit wordt dus opgevat als een taal, als een symbool: het materiële gebeuren is ook drager van een immateriële betekenis. Geslachtsgemeenschap is ethisch goed, is de mens waardig, indien zij partnerbetrokkenheid aanwezig stelt die zo intens is dat zij door de eenwording der lichamen adequaat kan worden gelymboliseerd.

In soortgelijke termen kan ook de zin van de vruchtbaarheid verwoord worden. Dezelfde vragen zijn aan de orde:

1. Wat brengen man en vrouw door het verwekken van nieuw leven tot uitdrukking? Ook hier kan de boodschap zeer variabel zijn. Een kind kan het levende gezicht van partnerliefde zijn; het kan echter evenzeer het navrante gezicht zijn van een verkrachting waarvan de vrouw destijds het slachtoffer was.
2. Is het kind het geschikte medium om aan deze boodschap gestalte te geven? Wanneer een coïtus tot bevruchting leidt, wordt een nieuwe dimensie geïntroduceerd. Het kind moet het symbool kunnen zijn van méér dan partnerliefde. Eens verwekt, gaat deze nieuwe mens een eigen leven leiden, dat echter, vooral in de lange aanloopfase, hulpbehoevend is. Een kind in het leven roepen is ethisch goed als het *blijvend* symbool kan zijn van de liefdesrelatie, als de liefde zich blijvend garant kan stellen voor de opvoeding. Ouderschap is partnerliefde, uitgegroeid en verdiept tot een niveau waarop een mens er het levende symbool van kan zijn. Goede ouders-zijn is de eigen relatie liefdevol voorleven en daardoor de liefdesbekwaamheid van het kind tot leven wekken.

Het ethische fundament van het ouderschap ligt in de trouwe liefde. De liefdescoïtus, die eicel en zaadcel bij elkaar brengt, is een symbolisch gebeuren: de partnerrelatie acht zich gerijpt om de overstap naar het ouderschap te wagen. Het kind (een waarde op zich, die zich niet op eigen kracht kan handhaven) dat voortkomt uit dit biologisch gebeuren, wordt gepromoveerd tot symbool van de liefde die het man en vrouw mogelijk maakt zich als paar beschikbaar te stellen voor de toekomstbouw van het kind van hun liefde. Het biologisch eigen kind is dus het geëigende symbool om zichtbaar te maken wat twee mensen in trouwe liefde aan elkaar beleven.

Op een symbolische wijze uitdrukking geven aan zijn gevoelens en belevingen is voor de mens, die wezenlijk sociaal van aard is, erg belangrijk. Daardoor maak je anderen iets duidelijk over jezelf; zij kunnen er dan gepast op inspelen.

Hoe intenser gevoelens en belevingen, hoe groter de behoefte om ze te veruitwendingen. Dit gebeurt niet op een willekeurige manier, maar op een voor de buitenwereld vertrouwde wijze: symbooltaal. De factor 'mededeling' is steeds aanwezig, indien niet bewust dan tenminste voorbewust. 'Mededelen' in zijn dubbele betekenis: niet enkel 'informereren', ook 'laten deelhebben in': wie intens verheugd is geniet van de meestralende gezichten in zijn omgeving.

Ook het liefdesgeluk wil zich mededelen. Ten overstaan van de buitenwereld ligt de klemtoon op communicatie: 'wij willen uitkomen voor ons geluk, ervan getuigen'; ten overstaan van het kind primeert het 'laten deelhebben': 'wij willen ons kind gelukkig maken door het te laten delen in ons geluk, en als het daardoor gelukkig wordt, zal ons geluk nog intenser zijn'. In zijn tweede betekenis komt 'mededelen' rechtstreeks tot stand in de ouders-kind-relatie; de realisering van de eerste betekenis heeft bemiddeling nodig: ons kind als symbool van onze liefde.

Onvruchtbaarheid

Wanneer een man — ik beperk me hier tot indicaties voor KID; even terecht zou kunnen gesproken worden over infertiliteit van de vrouw als indicatie voor in-vitro-bevruchting — geen kind kan verwekken, dan maakt deze lichamelijke aandoening het paar als paar onvruchtbaar. Dit is méér dan een lichamelijke aangelegenheid: het paar heeft geen toegang tot het geëigende symbool van zijn trouwe liefdesrelatie. Een handicap in de symbolische orde: het infertiele paar is afgesloten van het verhoopte en gedroomde medium om zijn geluk mee te delen. Het als paar zinvervullend openbloeien naar buiten en naar morgen is in de knop gebroken. Het voelt zich geïsoleerd, in zichzelf opgesloten, de gevangene van zijn symbolische onvruchtbaarheid. Op de koop toe wordt het paar-zijn van binnenuit bedreigd: de biologische infertiliteit slaat een bres in het zelfbeeld van de man; ook als partner voldoet hij niet langer noch aan wat hij van zichzelf, noch aan wat zijn vrouw van hem verwachtte. Een pijnlijk rouwproces: afscheid moeten nemen van het kind — vlees van ons vlees — waarvoor reeds een plaats was ingeruimd. Maar dit kind zal nooit opdagen. De droom bleek een luchtkasteel. Wat ze samen reeds hadden opgebouwd, trilt op zijn grondvesten.

Wanneer man en vrouw samen er in slagen om over deze crisis heen te groeien en een nieuwe identiteit op te bouwen waarin zij hun — biologisch onvruchtbare — relatie zinvol, volwaardig en heel ervaren, dan rijst opnieuw de behoefte om het vervuld zijn van elkaar buiten eigen grenzen uit te dragen. Het paar heeft het daarvoor meest aangewezen maar voor hen niet beschikbare symbool losgelaten en is nu in staat om naar een alternatieve weg uit te kijken. Vier mogelijkheden zijn denkbaar, geen ervan is echter 'uiteraard' geschikt: kiezen om verder kinder-

loos door het leven te gaan, een pleegkind opnemen, een kind adopteren en kunstmatige donorinseminatie.

Onvrijwillige kinderloosheid kan omgebogen worden tot een positieve keuze nadat dit niet-kunnen geïntegreerd werd in de rij van voorgegeven factoren die de grenzen der ontplooiingsmogelijkheden bepalen. De aanvankelijke leegte is dan een ruimte geworden om creatief te benutten. De inzet, die het paar voor het kind had willen reserveren, kan nu elders en anders geïnvesteerd worden, ook in andere vormen van vruchtbare liefde. Het is opvallend dat een vrij groot percentage van ongewild kinderlozen op een of andere wijze de richting uitgaat van het sociale engagement. Dit illustreert hoezeer geluk uitgedragen wil worden: 'Hebben we geen eigen kind dat in onze liefde kan delen, dan delen wij haar aan velen uit'. Een pleegkind opnemen is hiervan een variante: een vreemd kind laten delen in de liefdesrelatie zonder het helemaal te beladen met de volle symboolbetekenis.

Volwaardig ouderschap

Een adoptiekind is een biologisch vreemd kind, dat in tegenstelling tot een pleegkind, wel wordt opgetild tot 'kind van onze relatie'. Dat geldt ook voor het biologisch gedeeltelijk vreemde KID-kind.

We omschreven ouderschap als partnerschap, waarvan de kwaliteit van dien aard is dat een kind er het levende symbool van kan zijn. Het biologische ouderschap materialiseert en belichaamt het existentiële ouderschap.

Wanneer iets 'een symbool' wordt genoemd, is er sprake van een dubbele betekenisinhoud: het is wat het is (bijv. een stok met een witte lap), maar het stelt tevens nog een andere inhoud aanwezig, doorgaans een immateriële (bijv. het gevecht staken). Het is a.h.w. 'overladen' aan betekenis. De cultuur voegde aan de materiële inhoud een nieuwe, een immateriële toe, die de oorspronkelijke betekenis uit zichzelf niet kan rechtvaardigen. Toch is het verband niet helemaal willekeurig. De materiële werkelijkheid is enigermate geschikt om die andere werkelijkheid te representeren. Maar dit verband is functioneel, dient ter ondersteuning, en is niet essentieel (om de strijd te staken is een witte vlag niet altijd noodzakelijk, doch zij kan wel een hulp zijn). Toegepast op ons onderwerp: biologisch ouderschap is een geschikte basis om de ouders-kind-relatie te schragen, maar zonder lichamelijke verwantschap kan deze relatie evenzeer volwaardig zijn.

Hiermee is niet gezegd dat het biologisch ouderschap neutraal en zonder betekenis zou zijn. Het kind is immers een waarde op zich die bestaanshulp behoeft; het doet daarvoor beroep op hen die het tot bestaan verwekt hebben. Het biologisch ouderschap roept *ethisch* het existentiële ouderschap op. Omgekeerd: het existentiële ouderschap roept het biologische ouderschap op *als geëigend sym-*

bool. M.a.w. het biologische ouderschap impliceert (ethisch) de aanwezigheid van het existentiële ouderschap; het existentiële ouderschap impliceert de aanwezigheid van het biologische ouderschap niet (noodzakelijk).

De partnerrelatie moet dan, zonder de ondersteuning van een biologische onderbouw, autonoom het existentiële ouderschap in stand houden. Geen gemakkelijke opdracht. Velen hebben het er moeilijk mee, zien het (voor zichzelf) niet zitten. Niet omdat hun liefdesrelatie daartoe niet in staat zou zijn, maar omdat in hun beleving ouderschap zonder bloedverwantschap niet plaatsbaar is. Slechts voor hen die dit wel – ook gevoelsmatig – kunnen aanvaarden en tevens voldoen aan de kwaliteitsvereisten inzake partnerschap, kan adoptie of KID een mogelijk alternatief zijn voor kinderloosheid. Slechts dan kan deze keuze voor het paar heilzaam zijn.

En het heil van het kind?

De belangen van het eventueel te verwekken kind is in deze fase te herleiden tot de vraag of de ouders voor zijn harmonieuze ontplooiing kunnen en willen instaan. Wanneer een paar aan de zo juist genoemde voorwaarden voldoet, dan mag men er vrijelijk van uitgaan dat deze partnerrelatie een vruchtbare bodem is om een nieuwe mens te laten gedijen. De ontwikkelingspsychologie leert dat de fundamenten van de identiteitsopbouw gelegd worden in de interactie binnen de driehoek vader-moeder-kind. Niet de wijze van verwekken, maar de wijze waarop man en vrouw hun ouderrol vervullen ten overstaan van hun kind is hier beslissend.

De wijze van verwekken wordt pas een factor van betekenis wanneer het kind de waarheid over zijn afstamming verneemt. Bij adoptie is dit informeren altijd noodzakelijk. Dit kan de adolescent wel in verwarring brengen en identiteitsvragen oproepen. Maar de ervaring leert dat dit niet leidt tot ontrouw aan de zorgende liefde van de psycho-sociale ouders.

Behalve bij donorinseminatie op genetische indicatie is er geen dwingende reden om een KID-kind in te lichten omtrent zijn biologische afkomst. De meningen lopen uiteen in hoeverre dit ook zinvol is. Tot nog toe is er weinig bekend over de persoonlijke en sociale gevolgen van dit informeren. Toch lijkt het niet nodig om ten overstaan van het kind absolute geheimhouding te urgeren. Op basis van de adoptie-ervaring ('donors' langs beide zijden!) mag men aannemen dat een kwalitatieve ouders-kind-relatie de eventuele schok van het vernemen van de biologische waarheid kan opvangen, temeer omdat de voorgeschiedenis toont hoezeer de ouders destijds bewust-gepland en verlangend hebben uitgekeken naar hun kind.

Asymmetrisch ouderschap?

Het snel gedaalde aanbod van adoptiekinderen zwakt het belang van de vraag af of aan adoptie dan wel aan donorinseminatie de voorkeur moet worden gegeven. Toch kan een confrontatie bijdragen tot beter inzicht in het specifieke van elk van beide vormen van hulpverlening.

In tegenstelling tot adoptie is een biologische verwantschaps-asymmetrie tussen moeder/kind en vader/kind eigen aan donorinseminatie. Hieraan wordt soms zwaar getild omdat men vreest dat dit onevenwicht noodzakelijk zal leiden tot een psychisch asymmetrisch ouderschap. Kan KID dan nog werkelijk bijdragen tot echt menselijk welzijn? Is daarom adoptie niet verkieslijker in het belang van het kind en van de partnerrelatie?

Erkennen dat adoptie-ouderschap even authentiek kan zijn als ouderschap van biologisch eigen kinderen relateert de zgn. banden des bloeds, het belang van de lichamelijke verwantschap tussen moeder en KID-kind, relateert dus evenzeer de betekenis van de lichamelijke asymmetrie binnen het ouderschap. Ook het biologische ouderschap is niet vrij van een soortgelijk onevenwicht: tegenover de moeder, die negen maanden lang haar kind draagt, kan de vader slechts een 'afstandelijk meedragen' stellen. Uit de biologische asymmetrie volgt dus niet noodzakelijk een verschillend psychisch betrokken zijn bij het kind.

Maar er is meer. Bij adoptie is er aanvankelijk zelfs sprake van psychisch onevenwicht. De man is infertiel, een lichamelijke handicap; ook de vrouw is onvruchtbaar, niet op biologische gronden maar door keuze, gemaakt als paar n.a.v. de infertiliteit van haar partner. Hij kan niet; zij wil haar vruchtbaarheidsmogelijkheden niet effectueren. Ondanks dit psychisch onevenwicht t.a.v. de vruchtbaarheid zijn er – bij een weloverwogen beslissing – geen aanduidingen dat dit enige negatieve invloed uitoefent op de manier waarop man en vrouw zich als vader en moeder tot hun adoptiekind verhouden. De vrees voor een psychisch asymmetrisch ouderschap is dus geen argument om KID-hulpverlening ethisch af te wijzen en aan adoptie de voorkeur te geven. Meer dan vijftien jaar ervaring met donorinseminatie heeft trouwens geen enkele aanwijzing opgeleverd waaruit zou blijken dat ongelijkheid inzake lichamelijke verwantschap een veralgemeenbare bedreiging zou vormen voor de harmonieuze uitbouw van de ouders-kind-relatie.

Het is dus mogelijk dat het geleefde ouderschap de biologische verwantschaps-asymmetrie, eigen aan KID, overstijgt zodat het kind toch volwaardig opgenomen kan worden in de driehoek vader-moeder-kind. Wat in principe mogelijk is, hoeft niet te gelden voor ieder afzonderlijk. Voor tal van mannen en vrouwen

blijft evenwicht in de lichamelijke relatie met hun kind een noodzakelijke voorwaarde om zich samen als ouders te kunnen beleven. Voor hen is KID geen alternatief voor onvrijwillige kinderloosheid. Wordt desondanks toch voor inseminatie geopteerd, dan zal de begeleiding dit probleem aan de oppervlakte moeten brengen. Het is niet uitgesloten dat dit een psychische contra-indicatie vormt.

Een filosofisch struikelblok

Een zaadcel is drager van een genetische identiteit, van genetische persoonskenmerken: een persoon, geconcentreerd in zijn meest elementaire bouwsteen. In de seksuele liefdesgemeenschap ontmoeten man en vrouw elkaar; in de bevruchting versmelten (de elementaire bouwstenen van) man en vrouw tot nieuw leven, tot 'vlees van ons vlees', belichaming van de eenheid en de reciprociteit van de partnerrelatie. Deze totaalbenadering wijst onderlinge verbanden aan en bepaalt de zin van de verschillende elementen van dit gebeuren. Voor heel wat ethici is de directe relatie tussen voortplanting en seksuele liefdescoïtus zo essentieel dat zij elke ontkoppeling – zoals o.m. bij KID – als ethisch onaanvaardbaar afwijzen. Opmerkelijk is wel dat zij dit criterium niet met dezelfde strengheid hanteren wanneer het om adoptie gaat. Bovenstaande analyse resulteerde in een visie op (on)vruchtbaarheid en ouderschap die enerzijds aan de totaalbenadering vasthoudt en anderzijds toch ruimte voorziet zowel voor adoptie als voor donorinseminatie.

Toch is KID niet probleemloos in deze mensopvatting in te passen. Struikelblok is het donorschap. KID gaat uit van de vooronderstelling dat een donor zich radicaal distantieert van zijn semen. Het is immers onaanvaardbaar dat met de geslachtscellen ook 'een derde' zijn intrede doet in de wereld van de kandidaat-ouders. De donor verdwijnt in de nevelen van de anonimiteit; de gave verwijst niet meer naar de persoon van de gever: sperma als neutraal element ter verwerking van de gedroomde kinderwens van een infertiel paar.

Kan een man, ook al blijft hij anoniem en is geheimhouding verzekerd, zich totaal desinterresseren van en zich onttrekken aan alle verantwoordelijkheid voor degenen die ontsproten zijn aan hemzelf?

KID stoelt op een overeenstemming tussen de partijen dat de verantwoordelijkheid voor de gevolgen van het donorschap bij het ontvangende paar berust en niet bij de donor. Door deze overdracht is het welzijn van het kind veiliggesteld, worden voor het paar nieuwe ontplooiingsperspectieven geopend en wordt aan niemand enige schade berokkend. De daarvoor noodzakelijke de- en repersonalisatie van het donorzaad is echter een moeilijkheid. Hieraan ligt een dualisme ten grondslag dat het lichamelijke – zaadcellen als drager van persoonskenmer-

ken – tot object maakt waarmee een subject naar believen kan omspringen en zelfs kan overdragen aan een ander subject. Een dergelijke vooronderstelling weet ik niet in te passen in mijn mensvisie!

Dit theoretisch bezwaar wordt door de praktijkervaring met KID echter niet bevestigd. Ook de praktijkervaring heeft haar rechten in de ethische reflectie. Deze filosofische anomalie kan echter niet als 'onbelangrijk' weggewuifd worden. Zij blijft waarschuwen dat, omwille van inherente risico's, KID-hulpverlening altijd met de grootst mogelijke zorgvuldigheid moet omringd worden in het belang én van het eventueel te verwekken kind én van het kandidaat-ouderpaar én van de donor.

Summary

Donorinsemination as a social-ethical problem

From an anthropological-philosophical point of view, the author discusses some basic ethical questions raised by donorinsemination: What is parenthood? What does it mean for a couple to have their biologically own child? Under which circumstances can donorinsemination be beneficial for the couple as well as for the desired child?